

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZ-YETERLİK İNANÇ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A Study on Determining the Self-efficacy Belief Levels of Social Studies Teacher Candidates

Zekerya AKKUŞ¹

Özet

Bu araştırmada, ilköğretim bölümü sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inanç düzeyleri (öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması boyutlarında) cinsiyet, öğrenim gördükleri üniversite ve sınıf değişkenleri bakımından incelenmiştir. Araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim görmekte olan toplam 241 öğretmen adayının katılımıyla yürütülmüştür.

Tarama yönteminin benimsendiği araştırmada, Kan (2007) tarafından geliştirilen "öğretmen öz-yeterlik ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin tümüne ait Cra güvenirliliği; 0,95, test-tekrar test güvenirliliği ise 0,86 olarak bulunmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde t testi, tek yönlü varyans testi, öz-yeterlik inanç düzeyleri arası farkların anlamlılık düzeyi ve aritmetik ortalamalarına yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğretimi planlama ve değerlendirme boyutu ile öz-yeterlik toplam puan ortalamasında, kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri üniversitelere göre sadece öğretimi planlama ve değerlendirme boyutunda, Atatürk Üniversitesi ile Erzincan Üniversitesi arasında Atatürk Üniversitesinde okuyan öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Öz-Yeterlik, Öğretmen Öz-Yeterliği, Sosyal Bilgiler

Abstract

In this study, self-efficacy belief levels (in the aspects of planning and evaluating teaching, knowing and guiding students and total average point of self-efficacy) of social studies teacher candidates for primary education, directed to teaching profession, was analyzed in terms of gender, university of education and class variables. The research was conducted during the 2010-2011 academic year and with participation of 241 teacher candidates from Social Studies Department of Education Faculties at Ataturk University and Kafkas University and Erzincan University.

In the study where scanning methods were adopted, the "Teacher Self-Efficacy Scale", which was developed by Kan (2007) was used. The Cra reliability of all the scale was found as 0,95 and test-repeat test reliability was found as 0,86. The t test, one-direction variance test, significance levels of differences between

¹ Yrd.Doç.Dr.; Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum, zakkus@atauni.edu.tr

levels of self-efficacy and their arithmetic averages were used in data evaluation.

In the result of the study, it was seen that there is a difference in favor of female teacher candidates in the average total of self-efficacy belief levels, the aspect of teaching planning and evaluation and self-efficacy, in social studies teacher candidates. In self-efficacy belief levels of teacher candidates and in only teaching planning and evaluation aspect according to their universities of education, a meaningful difference in favor of teacher candidates at Ataturk University, between candidates in Ataturk University and Erzincan University.

Keywords: Teacher Candidate, Self-Efficacy, Teacher Self-Efficacy, Social Studies

1.GİRİŞ

Tarihi süreç içerisinde insanoğlu elde ettiği deneyim ve kazanımlarını gelecek nesillere aktarmanın, diğer bir deyişle öğretme yollarının farklı formlarını kullanmıştır. Bu öğretme etkinlikleri toplumların yapısı, yaşam biçimleri, üretim ve tüketim tarzları ile ekonomik faaliyetleri paralelinde değişerek ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Geçmişte bireylerin eğitim ihtiyaçlarını, etkileşime girdikleri doğal eğitimciler ya da öğretmenler karşılarken, günümüzde bu görev büyük oranda her biri alanında uzman olan öğretmenler tarafından yürütülmektedir.

Bilgi çağı diye nitelendirilen 21. yüzyılda beyin gücü, toplumlar için en önemli sermayelerden birisi haline gelmiştir. Bundan dolayı ülkelerin sahip oldukları yetişmiş, nitelikli insan gücü onların kalkınmışlık düzeylerinin en önemli parametrelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Bilgi toplumu, bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi çeşitli biçimlerde düzenleyen, kullanan ve geliştiren, problem çözüme, karar verme becerilerine sahip, temel demokratik değerlerle donanmış, insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, sorumluluk sahibi, etkin, üretken, araştırmacı, girişimci, eleştiren, sorgulayan, yaratıcı, bir insan modeli talep etmektedir. Bilgi toplumunun talep ettiği bu insan tipini yetiştirme misyonu ise eğitim kurumları ve dolayısı ile bu kurumların en önemli öğelerinden birisi olan öğretmenlere verilmiştir.

Eğitim tarihine bakıldığında eğitim-öğretimde kullanılan çeşitli strateji, yöntem, teknik, araç-gereç, anlayış ve yaklaşımların, değişim ve dönüşüm geçirdiği, birinin yerini zamanla diğerinin aldığı; ancak öğretmenin yerini tutacak herhangi bir aracın henüz geliştirilemediği görülebilir. Bu durum, eğitim sisteminin en önemli öğelerinden birisinin öğretmen olduğunun göstergesidir. Kavcar (1999:1), “hiçbir eğitim modeli o modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretmez. Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir” şeklindeki ifadesiyle öğretmenin, eğitim sisteminin en önemli öğesi olduğuna vurgu yapmaktadır.

Erden (1998:26)’e göre “öğretmenlik mesleği, çok eski bir uğraşı olmasına karşın bir meslek olarak kabul görmesi oldukça yenidir. Günümüzde bile birçok kişi belli konuda bilgi ve beceriye sahip olan kişilerin öğretmen olabileceğine inanmaktadır. Oysa eğitimin bir bilim olarak kabul edilmesi ve gelişmesiyle birlikte öğretmenlik meslek bilgisi önem kazanmaya başlamış ve

öğretmenlik için bireylerin, özel ilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır”.

Öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesinden günümüze kadar bu çalışma alanı üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Öğretmenlik mesleğinin tanımı, genel özellikleri, öğretmenlerde bulunması gereken kişisel ve mesleki yeterlikler, öğretmenlerin çeşitli durum, olay ve objelere ilişkin tutumları ve öğretmen yetiştirme sistemi bunlardan birkaç tanesidir. Hiç şüphesiz ki bu alanlarda yapılan tüm çalışmalar öğretmenlik mesleğinin gelişimine katkılar sağlamıştır. Ancak, öğretmen yetiştirme programları geleceğin öğretmenleri için belirli bir alanın içeriği ve kullanılabilen yöntemlerden daha fazlasını sunmalıdır. Bu bağlamda öğretmen yetiştirme programları, mesleki yeterlikleri yerine getirebilecek inanca sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi için çaba göstermelidir. Çünkü öğretmenlerin belli bir performansı organize edip, başarılı bir şekilde tamamlamasında kendilerine olan inançları önem arz etmektedir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerini tespit etmek, bu alanda görülen eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler sunmak ve onların daha yüksek düzeyde öz-yeterliğe sahip olarak yetişmesine katkı sağlayabilmek bu araştırmanın düşünsel temelini oluşturmuştur.

1.1.Problem Durumu

Öğretmenlerin, mesleki yeterlikleri yerine getirmeleri onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, bu yeterlikleri yerine getirebileceklerine olan inançları ile yakından ilgilidir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Bu inanç, araştırmamızda Bandura'nın sosyal bilişsel teorisine dayanan “öz-yeterlik” (Zulkosky, 2009) kavramı çerçevesinde ele alınacaktır.

Öz-yeterlik inancı, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize etme ve başarılı olarak yapma kapasitesine ve olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiğine ilişkin yargısıdır (Bandura, 1982).

Öz-yeterlik kavramıyla ilişkili kavramlardan birisi de öğretmen öz-yeterlik algısıdır (Ekici, 2008). Öğretmen öz-yeterliği kavramının yirmi yılı aşkın bir süredir kullanıldığı görülmektedir. Bu kavram aynı zamanda akademisyenlerin önemli çalışma konularından birisini teşkil etmiştir. Türkiye’de ise bu alanda yapılan çalışmaların çok yakın bir geçmişi vardır.

Olumlu öz-yeterlik inancına sahip bireyler, işlerinde daha başarılı olmakta, eylemleri iyi bir şekilde organize edebilmektedirler. Bu inancın olumsuz olması ise, başarısızlığa sebep olmaktadır (Yılmaz ve Bökeoğlu, 2008). Herhangi bir konuda öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler, sonuca daha kısa zamanda ulaşma becerisi göstermektedirler. Çünkü öz-yeterlik algısı yüksek olanlar, karşılaştıkları problemleri çözmede daha başarılı olmaktadır (Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005).

Öğretmenin öz-yeterlik inancı, öğretimin niteliğini, kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenmeye katılımını ve öğrencilerin öğretilenleri anlamasını etkilemekte ve bu da öğrencilerin başarı durumlarında bir

farklılaşma yaratabilmektedir (Akbaş ve Çelikkaleli, 2006). Aynı zamanda öz-yeterlik inancı yüksek olan öğretmenlerin, olumlu sınıf içi davranışlar sergiledikleri, öğrenci başarısını iyi yönde etkiledikleri, yeni fikirlere açık ve öğretmeye daha istekli oldukları da ifade edilmektedir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Öğretmenlerin öğretime harcadığı çaba, öğretim hedef ve istek düzeyleri öz-yeterlik inançlarına bağlı olarak değişmektedir. (Tschannen-Moran, Hoy, 2001). Yüksek öz-yeterlik inancı, bireylerin kendilerine daha üst düzey hedefler oluşturmasını ve verdikleri kararlarda tutarlı davranmalarını sağlayarak, onların motivasyonlarının iyi olmasını etkileyebilmektedir (Locke & Latham, 1990, Akt. Akbaş ve Çelikkaleli, 2006). Bıkmaz (2004)'a göre de, yüksek öz-yeterlik inancına sahip öğretmenler, daha sıcak bir öğrenme ortamı yaratma eğilimi göstermektedirler.

Dolayısıyla öğretmen öz-yeterlik çalışmaları, öğretmen adaylarının mesleğe atandıklarında gösterecekleri performans ve çabaları ile ilgili bir tahmin yapmada kılavuzluk edebilir. Bu çalışmalarda sunulan öneriler, yüksek düzeyde öz-yeterliğe sahip, daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesine katkı sağlayabilir. Çünkü nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi onların alan bilgisi, öğretmenlik formasyonu ve genel kültür alanlarında iyi eğitim almalarının yanı sıra, mesleki yeterlikleri yerine getirebileceklerine olan inançları ile yakından ilgilidir.

1.2. İlgili Çalışmalar

Konu ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda;

Ekici (2008), sınıf yönetimi dersini alan öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyindeki değişmeyi incelemek amacıyla, “Sınıf Yönetimi Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeyine Etkisi” isiminde deneysel bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonunda, sınıf yönetimi dersinin, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyini geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin cinsiyet, genel akademik başarı durumuna ve mezun oldukları lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005)'ın yapmış olduğu “Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği) isimli çalışmada, öğretmen adaylarının kendilerini fen öğretimi konusunda yeterli görme düzeyleri ve problem çözme becerileri incelenmiştir. Tarama modeli ile yapılan bu çalışma sonunda, öğretmen adaylarının fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inanç düzeyinin gelişmesine paralel olarak problem çözme becerisinin de gelişebileceği tespit edilmiştir.

Çubukçu (2008) “Yabancı Dil Öğrenme Endişesi ile Öz-yeterlik Arasındaki Korelasyon Üzerine Bir Çalışma” isimli araştırmasında, yabancı dil bölümünde okuyan öğrencilerin endişe seviyeleri ile öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yeterlik ile endişe arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalında

öğrenim gören toplam 100 öğretmen adayına “Yabancı Dil Öğrenim Endişe Ölçeği” uygulamıştır. Araştırma sonunda endişe ile yeterlik arasında anlamlı bir fark elde edilememiştir.

Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran (2004) tarafından yapılan “Öğretmen Öz-yeterlik İnancı” isimli çalışmada da inançların davranışları etkilediği, dolayısıyla insanların inanç sistemlerinin sorgulanmasının davranışları açıklamak ve anlamakta yardımcı olabileceği belirtilmektedir. Bu çalışmada öz-yeterliği yüksek olan kişilerin engellerle karşılaştıklarında daha hızlı toparlanıp hedeflerine bağlılıklarını sürdürdükleri ve öğretmen öz-yeterliği üzerine yapılan çalışmaların daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesine katkıları sağlayabileceği de ifade edilmektedir.

Vural ve Hamurcu (2008) “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen Öğretimi Dersine Yönelik Öz-yeterlik İnançları ve Görüşleri” başlıklı çalışmayı, okul öncesi öğretmen adaylarının fene yönelik öz-yeterlik inançlarının gelişimini belirlemek amacıyla yapmışlardır. Hem nicel hem de nitel yöntemlerin kullanıldığı araştırma sonunda, 3. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inancı ve sonuç beklentisi puanlarının 1. sınıflara göre yüksek olduğu ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik puanları arasında 3.sınıflar lehine anlamlı fark bulunduğu görülmektedir.

Yılmaz ve Bökeoğlu (2008) “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlik İnançları” isimli tarama modelindeki araştırmayı Ankara il merkezinde görev yapan 250 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonunda öğretmenlerin, “Öğretim Yeterliği” faktöründeki görüşleri arasında cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem, yaş ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısına göre anlamlı bir fark çıkmadığı tespit edilmiştir. “Kişisel Yeterlik” faktöründe ise sadece eğitim durumu ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısına göre anlamlı bir fark olduğu ortaya konulmuştur.

Akbaş ve Çelikkaleli (2006)’ de sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla toplam 491 (kız 253, erkek 258) öğretmen adayının katılımıyla “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Üniversitelere Göre İncelenmesi” adında bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonunda, sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik sonuç beklentilerinde cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelere göre anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Akbulut (2006) “Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz-yeterlik İnançları” isimli betimsel çalışmada, öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarını sınıf düzeyi ve cinsiyetler bakımından incelemiştir. Toplam 160 örneklem üzerinden yürütülen bu araştırma sonunda, müzik öğretmen adaylarının sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri bakımından, öz yeterlik inanç düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Coşkun (2007), “Erzurum’daki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına Yönelik Öz-yeterlik Seviyeleri Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmayı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya ile ilgili öz-

yeterliklerini çeşitli değişkenler açısından ortaya koymak amacıyla yapmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının coğrafya alanına ilişkin öz yeterliklerinde cinsiyet bakımından erkekler lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu, ancak öğrenim türüne göre fark çıkmadığı tespit edilmiştir.

Akkoyunlu ve Orhan (2003), “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanma Öz-yeterlik İnançları ile Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmalarında, öğretmen adaylarının bilgisayar kullanma öz-yeterlik inançlarını yaş, cinsiyet, mezun oldukları okul türü ve bölüm tercih sıralarına göre incelemişlerdir. Betimsel yöntemin kullanıldığı çalışmanın araştırma grubu, Eskişehir, Hacettepe, Dokuz Eylül, Karadeniz Teknik ve Marmara Üniversiteleri Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü son sınıfında öğrenim gören toplam 159 öğretmen adayından seçilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, cinsiyete göre kız ve erkek öğretmen adaylarının temel bilgisayar becerilerine yönelik öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı, üst düzey bilgisayar becerilerine yönelik öz-yeterlik inançları arasında ise erkekler lehine anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının bilgisayar kullanma öz-yeterlik inançlarının yaşa paralel olarak artış göstermesi, bölüm tercihleri ilk 10 sırada olanlar lehine anlamlı bir farklılaşma olması ve okul türüne göre Meslek Liselerinin Bilgisayar bölümünden ve Genel Liselerden mezun olanların lehine anlamlı bir farkın çıması da araştırmadan elde edilen sonuçlar arasındadır.

1.3.Araştırmanın amacı

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur.

1.4.Alt amaçlar:

Araştırmanın alt amaçları ise;

1.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, cinsiyete göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri sınıflara göre, öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri üniversitelere göre, öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde belirlenmiştir.

1.5.Denenceler:

1.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, cinsiyete göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır.

2.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri sınıflara göre, öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır.

3.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri üniversitelere göre, öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır.

1.6.Sayıtlar:

1. Araştırma için seçilen örneklemin, belirlenen ve bilinen sınırlar içinde, alındıkları evreni temsil ettiği,

2. Araştırmacı tarafından uygulanan anketin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile ilgili görüşlerini ortaya koyacak bir nitelikte olduğu,

3. Aday öğretmenlerin, veri toplama aracındaki sorulara samimi ve içten cevaplar vermiş oldukları varsayılmıştır.

1.7.Sınırlılıklar:

Araştırma bazı sınırlılıklar içerisinde yürütülmüştür.

1. Kullanılan öz-yeterlik inanç ölçeğindeki ifadeler ile,
2. Konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklar ile,
3. 2010-2011 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı 1 ve 4. sınıflarında öğrenim gören 241 öğretmen adayı ile sınırlıdır.

2.YÖNTEM

Bu araştırma, betimsel bir çalışmadır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. “Tarama, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili, görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır” (Karakaya, 2009:59).

2.1.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları; örneklemini ise bu evrenden random yolla seçilen toplam 241 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Örnekleme oluşturan öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve üniversitelere göre dağılımı aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 2.1.1: *Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı*

Cinsiyet	N	%
Erkek	96	39,8
Kız	145	60,2
Toplam	241	100,0

Tablo 2.1.1’de görüldüğü gibi örneklemin % 39,8’i erkeklerden, % 60,2’i de kızlardan oluşmaktadır.

Tablo 2.1.2: *Örneklemin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı*

Sınıf	N	%
1	113	46,9
4	128	53,1
Toplam	241	100,0

Tablo 2.1.2’de görüldüğü gibi örneklemin % 46,9’u 1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından, % 53,1’i de 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Tablo 2.1.3: *Örneklemin Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Dağılımı*

Üniversite	N	%
Atatürk	101	41,9
Kafkas	65	27,0
Erzincan	75	31,1
Toplam	241	100,0

Tablo 2.1.3’de görüldüğü gibi örneklemin % 41,9’u Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından, % 27,0’ı Kafkas Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından, % 31,1’i de Erzincan Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, Kan (2007) tarafından geliştirilen “öğretmen öz-yeterlik ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin tümüne ait *Cra* güvenilirliği; 0,95, test-tekrar test güvenilirliği ise 0,86, birinci alt faktöre ait *Cra* güvenilirliği; 0,93, test-tekrar test güvenilirliği 0,87, ikinci alt faktöre ait *Cra* güvenilirliği; 0,91, test-tekrar test güvenilirliği 0,85 olarak bulunmuştur. Ölçek, herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan kullanıldığı için yeniden geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 11’i öğretimi planlama ve değerlendirme, 10’u da öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme boyutundadır. Öğretmen adayları bu boyutlarla ilgili hazırlanmış olan maddelere 0-100 arasında bir değer vermişlerdir.

2.3.Verilerin Analizi

Öğretmen öz-yeterlik ölçeği ile elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 11,5 programına girilerek analiz edilmiş ve tespit edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Bağımsız gruplar için t-testi, gruplar arası farklılaşmayı belirlemek için tek yönlü varyans analizi, farklılaşmanın hangi grubun lehine olduğunu belirlemek için de Tukey testi yapılmıştır.

3.BULGULAR

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf ve üniversite değişkenlerine göre, öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ve öz-yeterlik toplam puan ortalaması ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, cinsiyete göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için bağımsız gruplar için “t testi” uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlere Göre, Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme ile Öz-yeterlik Toplam Puan Ortalaması, Standart Sapması ve t Değeri

	CİNSİYET	N	\bar{X}	s.s.	t
Öğretimi Planlama ve Değerlendirme	Erkek	145	822,24	114,25	0,004**
	Kız	96	865,66	116,03	
Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme	Erkek	145	797,52	119,03	0,342
	Kız	96	812,42	118,84	
Toplam Puan	Erkek	145	1619,77	216,35	0,045*
	Kız	96	1678,09	225,11	

*p< 0. 05 **p< 0. 01 ***p< 0.001

Tablo 3.1 incelendiğinde, erkek öğretmen adaylarının öğretimi planlama ve değerlendirme ile ilgili öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması (822,24), kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması ise (865,66)’dır. Bu ortalamalar arasında 0,01 önem düzeyinde gruplar arasında kız öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile ilgili erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması (797,52), kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması ise (812,42)’dir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile ilgili öz-yeterlik inanç düzeylerinde cinsiyetlere göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Öz-yeterlik toplam puan ile ilgili erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması (1619,77), kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik

inanç düzeylerinin ortalaması ise (1678,09)'dur. Bu ortalamalar arasında 0,05 önem düzeyinde gruplar arasında kız öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, öğrenim gördükleri sınıflara göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme ile Öz-yeterlik Toplam Puan Ortalaması, Standart Sapması ve t Değeri

	Sınıf	N	\bar{X}	s.s.	t
Öğretimi Planlama ve Değerlendirme	1	113	828,44	122,46	0,166
	4	128	849,34	110,89	
Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme	1	113	800,61	128,32	0,728
	4	128	805,96	110,43	
Toplam Puan	1	113	1629,06	235,41	0,359
	4	128	1655,31	208,15	

Tablo 3.2 incelendiğinde, öğretimi planlama ve değerlendirme ile ilgili 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması (828,44), 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması ise (849,34)'dür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, öğretimi planlama ve değerlendirme ile ilgili öz-yeterlik inanç düzeylerinde öğrenim gördükleri sınıflara göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile ilgili 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması (800,61), 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması ise (805,96)'dir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile ilgili öz-yeterlik inanç düzeylerinde öğrenim gördükleri sınıflara göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Öz-yeterlik toplam puan ile ilgili 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması (1629,06), 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalaması ise (1655,31)'dir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, öz-yeterlik toplam puan ortalamasında öğrenim gördükleri sınıflara göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının, öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.3: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre, Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme ve Öz-yeterlik Toplam Puan Ortalaması Arasındaki Farklılaşma ile İlgili Varyans Analizi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	t
Öğretimi Planlama ve Değerlendirme	Gruplar arası	118112,3	2	59056,17	4,46	0,013**
	Grup içi	3149725	238	13234,14		
	Toplam	3267838	240			
Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme	Gruplar arası	55680,94	2	27840,47	1,98	0,140
	Grup içi	3339401	238	14031,09		
	Toplam	3395082	240			
Toplam Puan	Gruplar arası	335375,7	2	167687,86	3,49	0,032*
	Grup içi	11415991	238	47966,35		
	Toplam	11751367	240			

*p< 0. 05 **p< 0. 01 ***p< 0.001

Tablo 3.3 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretimi planlama ve değerlendirme boyutuna ilişkin öz-yeterlik inanç düzeylerinin puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F=4,46 p<0,01).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğrencileri tanıma ve rehberlik etme boyutuna ilişkin öz-yeterlik inanç düzeylerinin puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (F=1,98 p>0.05).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelere göre öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (3,49 p<0.05).

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının, öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak için Tukey analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Öğrencileri Tanıma ve Rehberlik Etme ve Öz-yeterlik Toplam Puanlarının Çoklu Karşılaştırılması ile İlgili Tukey Analizi

	Üniversite (I)	Üniversite (J)	Ortalama Fark (I-J)
Öğretimi Planlama ve Değerlendirme	Atatürk	Erzincan	2,14**
Toplam Puan	Atatürk	Erzincan	4,60**

*p< 0. 05 **p< 0. 01 ***p< 0.001

Tablo 3.4 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelere göre, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterliklerinin toplam puan ortalamaları açısından Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi arasında Atatürk Üniversitesi lehine $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular bir bütün olarak verilmiş ve farklı araştırma bulguları ile karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonunda;

1.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, cinsiyete göre öğretimi planlama ve değerlendirme boyutu ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında kızlar lehine anlamlı bir fark olduğu, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme boyutunda ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Bu bulgu, “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, cinsiyete göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır” denencesini sadece öğretimi planlama ve değerlendirme boyutunda desteklemektedir.

Farklı zaman ve örneklemeler üzerinde yürütülen çalışmalara bakıldığında cinsiyetlere göre öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeyleri ile ilgili birbirinden farklı sonuçlar elde edildiği dikkat çekmektedir. Örneğin, Akbaş ve Çelikkaleli (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının sonuç beklentilerinde cinsiyetler açısından bayan öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çalışmamızda da benzer şekilde kız öğretmen adaylarının, öğretimi planlama ve değerlendirme boyutuna ilişkin öz-yeterlik inanç düzeyi ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması yüksek çıkmıştır.

Diğer taraftan Morgil, Seçgen ve Yücel (2004) ise erkek öğretmen adaylarının kimya öğretimine yönelik öz yeterlik inançlarının, çalışmaya katılan bayan öğretmen adaylarının kimya öğretimine yönelik öz yeterlik inançlarından daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bulgu çalışmamızdaki cinsiyet değişkenine göre ortaya çıkan sonuçla çelişmektedir.

Yaman, Koray ve Altunçekiç (2004), Kahyaoglu ve Yangın (2007) ve Kan (2007) tarafından yapılan çalışmalarda, öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyetlere göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızda da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrencileri tanıma ve rehberlik etme boyutundaki öz-yeterlik inanç düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Ancak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretimi planlama ve değerlendirme boyutundaki öz-yeterlik inanç düzeyleri ile ilgili elde edilen bulgu yukarıdaki araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir.

Benzer araştırmalarda ortaya çıkan farklı sonuçların kaynağını doğrudan tespit etmek zordur. Ancak bu farkın kaynağı ile ilgili tahminlerde bulunulabilir. Bazı mesleklerin kadınlara, bazı mesleklerin ise erkeklerin doğasına daha uygun düştüğü bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla kız öğretmen adayların öz-yeterlik inançlarının yüksek düzeyde olması kızların bu mesleği kendi doğalarına daha uygun bulması ve daha çok tercih etmesiyle ilişkilendirilebilir. Kız öğretmen adaylarının geçmiş yaşantıları, aile ve okul eğitimleri, mesleğe karşı tutumları ve mesleği tercih nedenleri de birer faktör olabilir. Ancak bu faktörlere ilişkin daha kesin bir yargıya varabilmek için konunun farklı yönlerinin de çalışılması gerekir. Diğer taraftan ortaya çıkan bu farkta sosyal bilimlerin doğasını da göz ardı etmemekte fayda vardır.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri sınıflara göre tüm boyutlarda anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Bu bulgu, “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri sınıflara göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır” denencesini desteklememektedir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmaların bir kısmında sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde anlamlı bir fark çıkmazken (Yılmaz, Gerçek, Köseoğlu ve Soran, 2006), bazılarında üst sınıfların lehine bir artışın görüldüğü (Akkoyunlu ve Orhan, 2003; Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005; Vural ve Hamurcu, 2008), bazılarında da birinci sınıfların lehine anlamlı bir fark (Akbulut, 2006) olduğu tespit edilmiştir.

Aslında sınıf seviyesi yükseldikçe öğrencilerin öz-yeterlik inançlarının da artması beklenir. Bu beklenti, dördüncü sınıf öğrencilerinin alan, genel kültür ve mesleki formasyon derslerini hem kuramsal, hem de uygulamalı olarak almış olmaları ve dolayısıyla mesleki farkındalık düzeylerinin, meslekte karşılaşabilecekleri herhangi bir durumla başa çıkabilmelerine olan inançlarının yüksek olacağı düşüncesi ile ilişkilidir. Ancak öz-yeterlik inancının dördüncü sınıfların lehine çıkmamış olması oldukça düşündürücüdür. Bu sonuç, öğretmen yetiştirme uygulamaları üzerinde yeniden düşünülmesi ve varsa eksikliklerin giderilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının yeni yaşantılar geçirmesini sağlayan Öğretmenlik Uygulaması gibi derslerin önemi de ortaya çıkmaktadır. Özellikle uygulama derslerine alt sınıflarda da yer verilmesi, sayılarının artırılması, öz-yeterlik inançlarının olumlu davranışlar haline dönüştürülmesi sürecinde öğretmen adaylarına uygun ortamlar sağlayabilir.

3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri üniversiteye göre, öğretimi planlama ve değerlendirme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında Atatürk Üniversitesinde okuyanların lehine anlamlı bir fark olduğu, öğrencileri tanıma ve rehberlik etme boyutunda ise anlamlı bir fark olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuç, “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde, öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretimi planlama ve değerlendirme, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme ile öz-yeterlik toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark vardır” denencesini, öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme boyutunda desteklememektedir.

Her iki üniversitede de aynı öğretim programı (seçmeli dersler hariç) uygulanmasına rağmen, ortaya çıkan bu fark üniversitelerin sahip olduğu insan kaynakları, fiziki altyapı, okul içi ve okul dışı uygulamalar ve öğrenci özellikleri ile ilişkilendirilebilir.

5.ÖNERİLER

Araştırma bulguları ışığında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının iyileştirilmesine katkılar sağlayabileceği düşüncesi ile aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Öğretmen yetiştirme programları ve ders içeriklerinin incelenmesi, uygulamaların gözden geçirilmesi gibi çalışmalar, bu sorunun temel kaynağının belirlenmesine ışık tutabilir.

2. Öğretim elemanları, öğretme-öğrenme durumlarını öğretmen adaylarının öğretimi planlama ve değerlendirme ile öğrenciyi tanıma ve rehberlik etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek bir şekilde hazırlayabilirler.

3. Öz-yeterlik inancına, etki eden diğer değişkenler de araştırma modeline katılarak yeni çalışmalar yapılabilir.

4. Öğretmen adaylarının meslek öncesi eğitimlerinde aldıkları, bilgi ve becerileri uygulamaya koymalarına olanak sağlayan Okul Deneyimi I ve II ile Öğretmenlik Uygulaması derslerinin daha etkili ve verimli olabilmesi için tedbirler alınabilir.

5. Öğretim elemanları derslerde öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerini belirleyebilecekleri uygulamalara başvurarak, adayların kendilerinde eksik gördükleri yönleri tamamlamalarına fırsat verecek ortamlar oluşturabilir ve bu süreçte onlara rehberlik edebilirler.

6. Uygulamalı derslere daha erken sınıflarda ve her dönem olacak şekilde yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Üniversitelerine Göre İncelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Akbulut, E. (2006). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz Yeterlik İnançları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 24-33.
- Akkoyunlu, B. ve Orhan, F. (2003). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanma Öz Yeterlik İnancı ile Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), [Online]: <http://www.tojet.net/articles/2311.htm>. adresinden 22 Nisan 2008 tarihinde indirilmiştir.

- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği), *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 93-102.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy Mechanism in Human Agency, *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bıkmaz, H. F. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnanıcı" Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *Milli Eğitim Dergisi*, 161, [Online]: <http://dhgm.meb.gov.tr> adresinden 19 Nisan 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Coşkun, O. (2007). Erzurum'daki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına Yönelik Öz Yeterlik Seviyeleri Üzerine Bir İnceleme, *K. Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 201-221.
- Çubukçu, F. (2008). Yabancı Dil Öğrenme Endişesi ile Öz-yeterlik Arasındaki Korelasyon Üzerine Bir Çalışma, *Journal of Theory and Practice in Education*, 4 (1), [Online]: <http://eku.comu.edu.tr> adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Ekici, G. (2008). Sınıf Yönetimi Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeyine Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98-110.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz-yeterliliklerine İlişkin Görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 73-84.
- Kan, A. (2007). Öğretmen Adaylarının Eğitim-Öğretim Özyeterkinliğine Yönelik Ölçek Geliştirme ve Eğitim-Öğretim Özyeterkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi (Mersin Üniversitesi Örneği), *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 35-50.
- Karakaya, İ. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, A. Tanrıoğan (Ed.) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (ss.55-84). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1999). Nitelikli Öğretmen Sorunu, *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı, 11, 1-13.
- Locke, E.A. & Latham, G.P. (1990). A Theory of Goal Setting and Task Performance. *Englewood Cliffs*, NJ: Prentice Hall. (Akt. Akbaş ve Çelikkaleli. (2006).
- Morgil, İ., Seçken, N. ve Yücel, A.S. (2004). Kimya Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 62-72.
- Tschanen-Moran, M. & Woolfolk, A. H. (2001). Teacher Efficacy: Capturing an Elusive Construct, *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Yaman, S., Koray, O. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma, [Online]: http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2004_cilt2/sayi_3/355-366.pdf adresinden 20 Aralık 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Vural, D.E. ve Hamurcu, H. (2008). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen Öğretimi Dersine Yönelik Öz-yeterlik İnançları ve Görüşleri, *Elementary Education Online*, 7(2), [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 05. Mayıs 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Yılmaz, K. ve Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlik İnançları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167.
- Yılmaz, M., Gerçek, C., Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Öğretmen Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz- Yeterlik İnançlarının İncelenmesi, *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal Of Education)*, 30, 278-287.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. ve Soran, H. (2004). Öğretmen Öz-Yeterlik İnanıcı, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58), [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/yilmaz-koseoglu.htm> adresinden 15 Eylül 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Zulkosky, K. (2009). "Self-Efficacy: A Concept Analysis", *Nursing Forum*, 44(2), 93-102.